

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

Παράρτημα Α13.
Κανονισμός Δεοντολογίας της Έρευνας

Στο πλαίσιο της λειτουργίας του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ» του Τμήματος Βιολογίας και του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης (ΠΤΔΕ) του ΕΚΠΑ, έχει υιοθετηθεί και εφαρμόζεται ο Κώδικας Δεοντολογίας και Καλής Πρακτικής Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΛΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ

ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
Εθνικού και Καποδιστριακού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Αθήνα, Ιούνιος 2018

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
—ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837—

**ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ
ΚΑΙ ΚΑΛΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ
ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ**

Αθήνα, Ιούνιος 2018

ΠΡΟΛΟΓΟΣ
ΠΡΥΤΑΝΗ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΜΕΛΕΤΙΟΥ-ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Κ. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ

Με ιδιαίτερη χαρά το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών μετά από απόφαση της Συγκλήτου, εφαρμόζοντας τον νόμο, αποτυπώνει τον Κώδικα Δεοντολογίας και Καλής Πρακτικής που διέπει το ίδρυμα μας. Το πόνημα αυτό θεωρώ ότι θα συντελέσει τα μέγιστα όχι μόνο στις σχέσεις των μελών Δ.Ε.Π., Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π., Ε.Τ.Ε.Π., Διοικητικών και όλων των εργαζομένων του Πανεπιστημίου Αθηνών, αλλά και στην επίλυση και διευθέτηση θεμάτων που ανακύπτουν κατά την υποβολή προτάσεων στους ελληνικούς, ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς. Συγχαίρω ολόθερμα την Επιτροπή Σύνταξης του Κώδικα Δεοντολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών για το έργο αυτό που καλύπτει πλήρως ένα υπάρχον μεγάλο κενό.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ
ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗ ΠΡΥΤΑΝΗ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ
ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΛΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ
ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Κ. ΖΩΓΡΑΦΟΥ

Το Πανεπιστήμιο Αθηνών αποτελεί, το αρχαιότερο και μεγαλύτερο πανεπιστημιακό ίδρυμα της χώρας και ως εκ του ρόλου του, κέντρο ακτινοβολίας και παρατήρησης για όλα τα πανεπιστημιακά ιδρύματα. Η γραπτή αποτύπωση του Κώδικα Δεοντολογίας και Καλής Πρακτικής πιστεύουμε ότι θα συντελέσει στη σαφή γνώση των υποχρεώσεων και δικαιωμάτων των εργαζομένων και φοιτητών στο ίδρυμα μας, καθώς και στην υποστήριξη της Επιτροπής Δεοντολογίας όπως αυτή ορίζεται από το Νόμο. Επιπλέον, η εφαρμογή του θα βοηθήσει τη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ των μελών των ερευνητικών ομάδων και μελών Δ.Ε.Π., αλλά και την υποβολή προγραμμάτων σε Ελληνικές, Ευρωπαϊκές και Διεθνείς συμμετοχές.

Οφείλω και αισθάνομαι, να ευχαριστήσω ολόθερμα τα Μέλη της Επιτροπής Σύνταξης και τη γραμματειακή μας υποστήριξη για την ενεργητικότερη συμμετοχή τους, με συνεχείς προτάσεις και προσπάθειες συμπλήρωσης των αρχών, ώστε να συνάδουν με τα υπάρχοντα Ελληνικά και Διεθνή δεδομένα.

Παραδίδοντας το πόνημα αυτό πιστεύουμε ότι συμβάλουμε, στις απαιτήσεις ενός σύγχρονου πανεπιστημίου που κατέχει άλλωστε περίοπτη θέση στο διεθνές στερέωμα, γεγονός άλλωστε που ισχύει και το δικαιούται.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΝΤΑΞΗΣ
ΚΩΔΙΚΑ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΛΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑ

Η Επιτροπή που συνέταξε τον παρακάτω Κώδικα Δεοντολογίας και Καλής Πρακτικής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών είναι διεπιστημονική, και αποτελείται από τα εξής μέλη:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Γεώργιος Κ. Ζωγράφος

Καθηγητής Ιατρικής Σχολής –

Αναπληρωτής Πρύτανη Υγείας και Κοινωνικής Πολιτικής

ΜΕΛΗ

Γεώργιος Κόλλιας

*Καθηγητής Ιατρικής Σχολής - μέλος της
Ακαδημίας Αθηνών*

Χαίδω Σπηλιοπούλου

Καθηγήτρια Ιατρικής Σχολής

Σοφία Κίτσιου - Τζέλη

Καθηγήτρια Ιατρικής Σχολής

Δήμητρα Παπαδοπούλου

Καθηγήτρια Νομικής Σχολής

Κωνσταντίνος Παπαγεωργίου

Καθηγητής Νομικής Σχολής

Κωνσταντίνος Κορναράκης

Αναπληρωτής καθηγητής Τμήματος Θεολογίας

Ευάγγελος Πρωτοπαπαδάκης

*Επίκουρος καθηγητής Τμήματος Φιλοσοφίας -
Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας*

Επιστημονική Συνεργάτης

Μαρία Λυμπέρη

Καθηγήτρια Ιατρικής Σχολής

Γραμματέας Επιτροπής

Αγγελική Σπανοπούλου

*ΠΕ Διοικητικός, ΙΔΑΧ
Γραφείο Αναπληρωτή Πρύτανη Υγείας και
Κοινωνικής Πολιτικής*

I. ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΛΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑ

Άρθρο 1.

Πεδίο εφαρμογής

Ο Κώδικας αυτός ισχύει Α) Για τα μέλη Δ.Ε.Π., Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π., Ε.Τ.Ε.Π., Διοικητικούς, φοιτητές και εργαζόμενους στο ΕΚΠΑ. Β) Για όλες τις ακαδημαϊκές, διοικητικές και ερευνητικές δραστηριότητες που διεξάγονται στο ΕΚΠΑ υπό την ευθύνη των μελών Δ.Ε.Π. και του υπολοίπου επιστημονικού προσωπικού που στελεχώνει τις υπηρεσίες του.

Άρθρο 2.

Ίδρυση Επιτροπής Δεοντολογίας

Η Επιτροπή Δεοντολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών συνιστάται σύμφωνα με το νόμο 4485/2017, άρθρο 47 και απαρτίζεται από τους Κοσμήτορες του ΕΚΠΑ και τον Αντιπρύτανη Ακαδημαϊκών Υποθέσεων, έχει δε τετραετή θητεία. Ο Αντιπρύτανης προΐσταται της Επιτροπής και σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος τον αναπληρώνει ο αρχαιότερος Κοσμήτορας.

Άρθρο 3.

Σκοπός

Σκοπός της Επιτροπής είναι να ορίσει το πλαίσιο των αρχών βιοηθικής και δεοντολογίας του ΕΚΠΑ προκειμένου να εξυπηρετήσει γενικά τις δραστηριότητες των μελών Δ.Ε.Π., Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π., Ε.Τ.Ε.Π., φοιτητών, των συνεργαζόμενων ερευνητών, των υποψηφίων διδασκόντων και των μεταπτυχιακών σπουδαστών, αλλά και του διοικητικού και τεχνικού προσωπικού.

Οι αρχές αυτές θα ισχύουν για όλες τις δραστηριότητες που διεξάγονται στο Ίδρυμα.

Άρθρο 4.

Αρμοδιότητες

Η Επιτροπή Δεοντολογίας ΕΚΠΑ παρακολουθεί και εισηγείται σε ζητήματα της αρμοδιότητάς της στο πλαίσιο ερευνητικών και άλλων προγραμμάτων ως και λοιπών

δραστηριοτήτων του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ειδικότερα: Παρακολουθεί και εισηγείται στον Πρύτανη για τις προτάσεις που υποβάλουν οι Σχολές του Ιδρύματος στους διαφόρους εθνικούς και διεθνείς οργανισμούς. Μελετά θέματα που διαβιβάζονται σε αυτήν από τις Επιτροπές Δεοντολογίας – Βιοηθικής των Σχολών και Τμημάτων. Συντονίζει και συνεργάζεται με τις ανάλογες επιτροπές ανά Σχολή και Τμήμα, όπου υπάρχουν. Επιλύει διαφορές και ζητήματα που δημιουργούνται στις Σχολές και στα Τμήματα και αφορούν την επιστημονική δεοντολογία. Ενημερώνει και ευαισθητοποιεί τα μέλη της Πανεπιστημιακής Κοινότητας σε θέματα ηθικού προβληματισμού που αναφύονται στην έρευνα και στη συνολική δραστηριότητα του Πανεπιστημίου και μεριμνά για την επαρκή πληροφόρηση των μελών Δ.Ε.Π. και όλου του ερευνητικού προσωπικού (δημιουργία ιστοσελίδας της επιτροπής). Προστατεύει την ελευθερία και ανεξαρτησία των ερευνητών και μεριμνά για την τήρηση των αρχών επιστημονικής δεοντολογίας στην έρευνα.

Άρθρο 5.

Λειτουργία

Η Επιτροπή συνεδριάζει μετά από εισήγηση του Προέδρου. Για την βέλτιστη αξιολόγηση των θεμάτων επί των οποίων καλείται να κρίνει η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη της τις απόψεις όλων των ενδιαφερομένων μερών, δικαιούται να ζητήσει από τους εμπλεκόμενους φορείς να προσκομίσουν έγγραφα που κρίνει αναγκαία όπως και την αυτοπρόσωπη παρουσία τους εφόσον παρίσταται ανάγκη. Αποφασίζει με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών και σε περίπτωση ισοψηφίας η ψήφος του Προέδρου λαμβάνεται διπλή. Οι αποφάσεις της, οι οποίες οφείλουν να είναι αιτιολογημένες, τηρούνται σε ιδιαίτερο βιβλίο (αρχείο), γνωστοποιούνται στους ενδιαφερόμενους και διαβιβάζονται στον Πρύτανη. Για τις συνεδριάσεις της επιτροπής τηρούνται πρακτικά που επικυρώνονται από τα Μέλη της στην επόμενη συνεδρία.

II. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΓΙΑ ΜΕΛΗ Δ.Ε.Π., Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π., Ε.Τ.Ε.Π., ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥΣ, ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ ΣΤΟ ΕΚΠΑ

Βασική αρχή της Πανεπιστημιακής Κοινότητας ως Universitas Magistrorum et Scholarium είναι ο αμοιβαίος σεβασμός των μελών με στόχο την προαγωγή της παιδείας και της επιστημονικής γνώσης.

Όλα τα μέλη του Πανεπιστημίου (Δ.Ε.Π., Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π., Ε.Τ.Ε.Π., Φοιτητές, Ακαδημαϊκοί Υπότροφοι, Διοικητικοί Υπάλληλοι, άλλες κατηγορίες εργαζομένων και συνεργαζόμενοι ερευνητές), οφείλουν να επιδεικνύουν κατά την επιτέλεση του έργου τους τον απαραίτητο προς τα υπόλοιπα μέλη σεβασμό και να συμβάλλουν από τη σκοπιά τους με τον καλύτερο τρόπο στους σκοπούς της πανεπιστημιακής κοινότητας.

Άρθρο 1.

Για τα μέλη Δ.Ε.Π.

Τα μέλη του διδακτικού προσωπικού του Πανεπιστημίου, εκτός από τις υποχρεώσεις που προκύπτουν από την ιδιότητά τους ως δημοσίων λειτουργών, οφείλουν να συμπεριφέρονται με τρόπο ανάλογο προς τον ρόλο τους ως ακαδημαϊκών διδασκάλων και να προάγουν με τη διδασκαλία και την έρευνα την αλήθεια και την επιστημονική γνώση. Πρέπει να είναι αμερόληπτα στην επιτέλεση των καθηκόντων τους, να διαμορφώνουν τις κρίσεις τους για τα πρόσωπα που βρίσκονται στο πεδίο ευθύνης τους (όπως είναι χαρακτηριστικά οι φοιτητές και οι νεότεροι καθηγητές) ακριβοδίκαια και αξιοκρατικά. Οφείλουν να αιτιολογούν την κρίση τους ως διδάσκοντες, ως εξεταστές, ως ερευνητές και ως μέλη επιτροπών αξιολόγησης συναδέλφων και να λαμβάνουν ειδική μέριμνα για την κατά το δυνατόν επακριβή τεκμηρίωση των απόψεών και την πιστοποίηση των πηγών τους. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να απέχουν από κρίσεις, διαδικασίες ή αποφάσεις από τις οποίες ενδέχεται να αποκομίζουν έμμεσα ή άμεσα κάποιου είδους προσωπικό και ιδιαίτερα οικονομικό όφελος και από οποιαδήποτε πράξη η οποία συνιστά εκμετάλλευση της θέσεως τους έναντι φοιτητών και των νεότερων τους.

Άρθρο 2.

Για τα μέλη Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π., Ε.Τ.Ε.Π.

Για τα μέλη Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π., Ε.Τ.Ε.Π., ισχύει η πιο πάνω διάταξη προσαρμοσμένη αναλόγως προς τα καθήκοντα κάθε κατηγορίας.

Άρθρο 3.

Για τους Φοιτητές

Η φοιτητική ιδιότητα αποκτάται με την εγγραφή σε προπτυχιακό ή μεταπτυχιακό πρόγραμμα (α΄ και β΄ κύκλου) Σπουδών. Οι φοιτητές ακολουθούν την διδακτική, ερευνητική και εξεταστική διαδικασία, σύμφωνα με τον Οργανισμό του Πανεπιστημίου, το πρόγραμμα σπουδών και τους εσωτερικούς κανονισμούς των επιμέρους Τμημάτων, Μονάδων και λοιπών δομών. Ως μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας εμφορούνται από τις αξίες, τις αρχές και τους ανάλογους κανόνες που ισχύουν για όλα τα μέλη και που σκοπό έχουν να εξασφαλίσουν την εκπλήρωση της αποστολής του ΕΚΠΑ, ιδιαίτερα την προαγωγή της παιδείας και της γνώσης επ΄ ωφελεία των ατόμων και της κοινωνίας. Η φοιτητική ιδιότητα συμβαδίζει με δικαιώματα και υποχρεώσεις. Οι φοιτητές, όπως και οι διδάσκοντες, πρέπει να συμπεριφέρονται με τρόπο που προάγει την πανεπιστημιακή παιδεία και γνώση. Θεμέλιο της εύρυθμης ακαδημαϊκής ζωής είναι η προαγωγή της αλήθειας σε ένα περιβάλλον ελευθερίας, αμοιβαίου σεβασμού και ειλικρίνειας. Συμπεριφορές που υπονομεύουν την ακαδημαϊκή ακεραιότητα πλήττουν την ακαδημαϊκή ελευθερία και τη δυνατότητα του Πανεπιστημίου να ανταποκριθεί στο κοινωνικό του έργο.

Άρθρο 4.

Για τους διοικητικούς υπαλλήλους

Κάθε δραστηριότητα των διοικητικών οργάνων αποβλέπει στην προαγωγή, ικανοποίηση και εξυπηρέτηση του γενικού συμφέροντος. Οι διοικητικοί υπάλληλοι ασκούν τις αρμοδιότητες και οφείλουν να επιτελούν τα καθήκοντά τους ευσυνείδητα, αποτελεσματικά και με τρόπο αμερόληπτο, ανεπηρέαστοι από ιδιοτελή συμφέροντα ή πιέσεις. Κατά την άσκηση των καθηκόντων συνεισφέρουν από την πλευρά τους στην εκπλήρωση των σκοπών του δημόσιου Πανεπιστημίου, ιδιαίτερα στην προαγωγή της παιδείας και της επιστημονικής γνώσης προς όφελος των ατόμων και του

κοινωνικού συνόλου. Το άρθρο 1 του παρόντος εφαρμόζεται αναλόγως προσαρμοσμένο προς τα καθήκοντα των διοικητικών υπαλλήλων, όπως αυτά προσδιορίζονται από τον Νόμο και τον Εσωτερικό Κανονισμό του Ιδρύματος.

III. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ

Η επιστημονική έρευνα, πυλώνας απαραίτητος στη λειτουργία του Πανεπιστημίου, αποτελεί κοινωνικό αγαθό και στοιχείο διάκρισης των Ανώτατων Ιδρυμάτων. Η βιοηθική και οι κανόνες δεοντολογίας συνιστούν αναπόσπαστο κομμάτι της έρευνας, από τη σύλληψη μια ιδέας έως τη δημοσίευση των αποτελεσμάτων της και αποτελούν αντικείμενο που απασχολεί ζωηρά τη διεθνή επιστημονική κοινότητα και τους διεθνείς οργανισμούς. Η αλματώδης ανάπτυξη της επιστημονικής γνώσης και τεχνολογίας επιβάλλει την ανάγκη προστασίας της έρευνας από την ελληνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία, από το διεθνές δίκαιο και τους αναγνωρισμένους κανόνες βιοηθικής και δεοντολογίας. Η Επιτροπή Δεοντολογίας ΕΚΠΑ οφείλει να ελέγχει αν τα ερευνητικά προγράμματα, πέραν της επιστημονικής τους επάρκειας, παρέχουν επαρκείς εγγυήσεις ώστε να μη θίγονται συνταγματικά κατοχυρωμένα αγαθά όπως η ανθρωπινή αξία, το δικαίωμα στην υγεία, η ελευθερία και ανεξαρτησία της έρευνας, η ιδιωτική ζωή, τα προσωπικά δεδομένα, η πνευματική ιδιοκτησία και το περιβάλλον.

Άρθρο 1.

Πεδίο Εφαρμογής

Ο κώδικας αυτός ισχύει για όλες τις ερευνητικές δραστηριότητες που διεξάγονται στο ΕΚΠΑ υπό την ευθύνη των μελών Δ.Ε.Π. και του υπόλοιπου επιστημονικού, διοικητικού και τεχνικού προσωπικού που στελεχώνει τις υπηρεσίες του.

Άρθρο 2.

Ερευνητές

Ως Ερευνητές θεωρούνται μέλη Δ.Ε.Π., μέλη Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π., Ε.Τ.Ε.Π., Ομότιμοι Καθηγητές, εφόσον συμμετέχουν κατά το πρόγραμμα της Σχολής στην εκπαιδευτική διαδικασία, διδάκτορες και υποψήφιοι διδάκτορες, κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου ή φοιτητές Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων ως και κάτοχοι Πτυχίου Πανεπιστημίου ή άλλου ισότιμου Ιδρύματος ημεδαπής ή αλλοδαπής, που έχουν επίσημη σχέση με το εκτελούμενο Πρόγραμμα.

Άρθρο 3.

Ευθύνες των ερευνητών

1. Οφείλουν να συμμορφώνονται με την ισχύουσα νομοθεσία, και να ενημερώνονται για τις κατευθυντήριες οδηγίες σχετικά με την έρευνα.
2. Έχουν προσωπική ευθύνη για τις πράξεις ή παραλείψεις τους σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, τις διεθνείς διακηρύξεις για τη βιοηθική και τα ανθρώπινα δικαιώματα.
3. Οφείλουν να σέβονται την αξιοπρέπεια, την αυτονομία και τα βασικά δικαιώματα των προσώπων που εμπλέκονται στην έρευνα, να τα ενημερώνουν με σαφήνεια για το περιεχόμενο της έρευνας και να μην συμπεριλαμβάνουν τα συγκεκριμένα πρόσωπα στην έρευνα χωρίς την έγγραφη συγκατάθεσή τους η οποία δύναται και σε κάθε φάση της έρευνας να ανακληθεί.
4. Οφείλουν να διασφαλίζουν την προστασία των προσωπικών δεδομένων.
5. Οφείλουν να σέβονται φυλετικές, έμφυλες, θρησκευτικές, πολιτικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες των συμμετεχόντων.
6. Οφείλουν να μην επηρεάζονται οι ίδιοι ή τα αποτελέσματα της μελέτης από κοινωνικούς, πολιτικούς ή οικονομικούς παράγοντες.
7. Οφείλουν να μην αποκρύπτουν ή αλλοιώνουν τα αποτελέσματα της μελέτης.
8. Οφείλουν να τηρούν πλήρη αρχεία για την εξέλιξη και τα αποτελέσματα ενός προγράμματος, ώστε να καθίσταται δυνατός ο έλεγχος, με ταυτόχρονη σε κάθε περίπτωση διασφάλιση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.
9. Οφείλουν να λαμβάνουν κατά νόμο όλα τα αναγκαία και επιβαλλόμενα επιστημονικά μέτρα για την προστασία της υγείας των εργαζομένων στα προγράμματα, από ατυχήματα ή άλλες παρενέργειες που μπορεί να προκύψουν κάτω από τις ιδιαίτερες συνθήκες της έρευνας.
10. Οφείλουν να τηρούν τους γενικούς και ειδικούς κανόνες ασφαλείας σε όλους τους χώρους του ΕΚΠΑ σύμφωνα με τον Νόμο.
11. Απαιτείται να τηρούν τις αρχές της χρηστής, διαφανούς και αποτελεσματικής χρηματοοικονομικής διαχείρισης.
12. α. Κατά τη σύναψη συμφωνίας χρηματοδότησης, οι ερευνητές δεν πρέπει να δέχονται όρους που διακυβεύουν την ελευθερία τους, το κύρος και τα συμφέροντα του Πανεπιστημίου κατά το σχεδιασμό, τη διεξαγωγή και τη δημοσίευση της έρευνάς τους.

- β. Οφείλουν να δημοσιοποιούν τα αποτελέσματα της έρευνας, με δημοσίευση σε επιστημονικά περιοδικά ή επιστημονική ανακοίνωση.
13. Οφείλουν να αναφέρουν σε κάθε δημοσίευση τον φορέα που υπηρετούν με τον πλήρη ελληνικό και ξενόγλωσσο τίτλο του ΕΚΠΑ.
- *Εθνικόν και Καποδιστριακόν Πανεπιστήμιο Αθηνών*
  - *«National and Kapodistrian University of Athens» και όχι μόνο University of Athens.*
- Ειδικότερα για τις Σχολές ή τα Τμήματα μπορούν να χρησιμοποιούνται και οι αντίστοιχοι όροι π.χ. *Ιατρική Σχολή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών - Medical School, National and Kapodistrian University of Athens, Athens, Greece.*
14. Ως κριτές ή εισηγητές οφείλουν να απέχουν σε διαδικασίες ή λήψεις αποφάσεων στις οποίες ανακύπτει θέμα σύγκρουσης συμφερόντων ή κανόνων δεοντολογίας με το Πανεπιστήμιο που υπηρετούν.
15. Κατά τη διεξαγωγή της ερευνητικής δραστηριότητας οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τους και να μη θίγουν καθ' οιονδήποτε τρόπο δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας τρίτων, την οποία πρέπει να αποδίδουν στο δημιουργό της.

Άρθρο 4.

Σχέσεις μεταξύ των ερευνητών

Οι σχέσεις μεταξύ ερευνητών πρέπει να διέπονται από τις κάτωθι αρχές:

1. Οι ερευνητές έχουν υποχρέωση αμοιβαίου σεβασμού μεταξύ τους και η συμβολή του καθ' ενός στο αποτέλεσμα πρέπει να αναγνωρίζεται.
2. Οι νεότεροι ερευνητές οφείλουν να σέβονται και να αναγνωρίζουν την εμπειρία των παλαιότερων, οι δε εμπειρότεροι ερευνητές οφείλουν να σέβονται την προσωπικότητα, να αξιολογούν δίκαια τις ικανότητες των νεοτέρων και να τους βοηθούν να αντιληφθούν τη μεθοδολογία και το ήθος της έρευνας, αποβλέποντας στην πρόοδο της ερευνητικής δραστηριότητας.

Άρθρο 5.

Πνευματικά δικαιώματα

Οι Ερευνητές:

1. Κατά τη διεξαγωγή της ερευνητικής τους δραστηριότητας οφείλουν να συμμορφώνονται προς τις διατάξεις που διέπουν την κατοχύρωση και προστασία των δικαιωμάτων διανοητικής (πνευματικής και βιομηχανικής) ιδιοκτησίας και να μη θίγουν καθ'οιονδήποτε τρόπο, κατά τη δράση τους αυτή, δικαιώματα του ΕΚΠΑ και τυχόν τρίτων δικαιούχων.
2. Οφείλουν να τηρούν πλήρη αρχεία για την εξέλιξη και τα αποτελέσματα ενός προγράμματος, ώστε να καθίσταται δυνατός ο έλεγχος για την ταυτοποίηση του έργου και την κατοχύρωση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, με παράλληλη λήψη κάθε εύλογου μέτρου για τη διασφάλιση του απορρήτου, της προστασίας της έρευνας πριν την δημοσίευση της.
3. Αποκτούν δικαιώματα επί του προϊόντος της ερευνητικής τους δραστηριότητας κατά τις ισχύουσες διατάξεις, ιδίως του Ν. 1733/87 για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας και τα πιστοποιητικά υποδειγμάτων χρησιμότητας, του Ν. 1607/1986 για τα ευρωπαϊκά διπλώματα ευρεσιτεχνίας και του Ν. 2121/1993 περί πνευματικής ιδιοκτησίας.
4. Αντιστοίχως, το ΕΚΠΑ αποκτά δικαίωμα να αναφέρεται σε κάθε δημοσίευση της έρευνας και δικαιώματα εκμετάλλευσης επί του προϊόντος της ερευνητικής δραστηριότητας, ανάλογα με τη σχέση που το συνδέει με τους εκάστοτε ερευνητές, το αντικείμενο του ανατεθέντος σε αυτούς έργου και τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την πραγματοποίηση της έρευνας, κατά τα οριζόμενα στις προαναφερθείσες διατάξεις.
5. Για να καταστεί δυνατή η άμεση κατοχύρωση και προστασία του προϊόντος της έρευνας και να βελτιστοποιηθεί η δυνατότητα οικονομικής του εκμετάλλευσης, ο ερευνητής οφείλει να ενημερώνει αμελλητί και εγγράφως τα αρμόδια όργανα του ΕΚΠΑ και να παρέχει σε αυτά κάθε απαραίτητη συνδρομή για την κατοχύρωση και διαχείριση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας επί του έργου και την κατάρτιση συμβάσεων εκμετάλλευσης με τρίτους. Για το σκοπό αυτό, οφείλει να συμμορφώνεται με τον εκάστοτε ισχύοντα Κανονισμό του ΕΚΠΑ για την «Κατοχύρωση και Διαχείριση Διανοητικής Ιδιοκτησίας».

6. Σύμβαση εκμετάλλευσης προστατευόμενου έργου ή προγράμματος στο οποίο το ΕΚΠΑ μπορεί να διεκδικήσει δικαιώματα, δε δύναται να καταρτισθεί, με οποιαδήποτε μορφή, χωρίς την προηγούμενη έγκριση των αρμοδίων οργάνων του ΕΚΠΑ.
7. Σε κάθε περίπτωση, αν πρόκειται για εφεύρεση, ο ερευνητής έχει το ηθικό δικαίωμα να αναγνωρίζεται και να δηλώνεται ως εφευρέτης.

Άρθρο 6.

Χρήση εγκαταστάσεων ΕΚΠΑ

1. Σε περιπτώσεις διεξαγωγής εξωτερικά χρηματοδοτούμενης έρευνας, στην οποία γίνεται χρήση των εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού του ΕΚΠΑ, καθώς και όταν απασχολείται προσωπικό του ΕΚΠΑ, απαιτείται προηγούμενη άδεια του οικείου οργάνου.
2. Δεν πρέπει λόγω της διεξαγωγής της έρευνας να παρακωλύονται οι εκπαιδευτικές και λοιπές διαδικασίες και λειτουργίες που λαμβάνουν χώρα στις εγκαταστάσεις.
3. Απαραίτητη προϋπόθεση χρήσης εγκαταστάσεων του ΕΚΠΑ είναι ο επιστημονικός υπεύθυνος να είναι μέλος Δ.Ε.Π. του ΕΚΠΑ, ή άλλο κατά νόμο πρόσωπο του ερευνητικού προσωπικού, σύμφωνα με τις εκάστοτε ρυθμίσεις του νόμου, περιλαμβανομένων των ομοτίμων καθηγητών, εφόσον μετέχουν κατά το πρόγραμμα της Σχολής στην εκπαιδευτική διαδικασία.
4. Σε χρηματοδοτούμενα από τρίτους προγράμματα το Πανεπιστήμιο διατηρεί το δικαίωμα αντιμισθίου ενοικίου για τις παρεχόμενες χρήσεις εγκαταστάσεων και λοιπών παροχών από τα ερευνητικά προγράμματα.

Άρθρο 7.

Έρευνα σε χώρους εκτός ΕΚΠΑ

Εάν η έρευνα διεξάγεται σε χώρους εκτός ΕΚΠΑ από μέλη Δ.Ε.Π., οι εγκαταστάσεις πρέπει να είναι κατάλληλες και, εί δυνατόν, πιστοποιημένες.

Άρθρο 8.

Συνεργασία με άλλα Πανεπιστήμια ή Ιδρύματα

Οι ερευνητές οφείλουν κατά την εκτέλεση προγραμμάτων που απαιτούν την συνεργασία άλλων Πανεπιστημίων ή Ιδρυμάτων να σέβονται τις δεσμοδετημένες αρχές Δεοντολογίας και Βιοηθικής όλων των συμπραττομένων φορέων.

Άρθρο 9.

Έρευνα με αντικείμενο τον άνθρωπο

Η έρευνα με αντικείμενο τον άνθρωπο πρέπει να διενεργείται με απόλυτο σεβασμό στη βιοηθική, σωματική και πνευματική υπόστασή του. Οι ερευνητές δεσμεύονται εκτός από το νόμο και από τις γενικά αναγνωρισμένες αρχές:

1. της αξίας του ανθρώπου και της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων,
2. της ελευθερίας και της ισότητας,
3. της προστασίας της δημόσιας υγείας,
4. της προστασίας του παιδιού και των ευαίσθητων ομάδων,
5. των προσωπικών δεδομένων.

(Οι αρχές αυτές περιγράφονται σε εθνικά νομοθετικά κείμενα, διεθνείς συμβάσεις και διακηρύξεις, ευρωπαϊκά και διεθνή κείμενα για τα ανθρώπινα δικαιώματα)
Στο Παράρτημα παρατίθενται νομοθετήματα, συνθήκες και πρωτόκολλα.

Άρθρο 10.

Θέματα έρευνας που χρήζουν εφαρμογής ειδικών κανόνων

Έρευνες που αφορούν συμμετοχή ατόμων με ειδικές ανάγκες, ανηλίκους, ευαίσθητες πληθυσμιακές ομάδες (φυλακισμένοι, τρόφιμοι οίκων ευγηρίας, τρόφιμοι ψυχιατρικών και άλλων αντίστοιχων δομών, ομάδες με ειδικά φυλετικά, θρησκευτικά ή πολιτισμικά χαρακτηριστικά, πρόσφυγες)

ή

έρευνες που γίνονται με χρήση ανθρωπίνων υλικών (οργάνων, ανθρώπινου γενετικού υλικού, βλαστοκυττάρων, εμβρυικού ιστού)

ή

έρευνες για τις οποίες χρησιμοποιούνται γενετικά τροποποιημένοι μικροοργανισμοί/ οργανισμοί ή ραδιενεργά υλικά ή διαγονιδιακοί οργανισμοί ή όργανα άλλων έμβιων όντων ή

έρευνες οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία διαγονιδιακών οργανισμών ή την απελευθέρωση στο περιβάλλον γενετικά τροποποιημένων μικροοργανισμών/ οργανισμών ή τη μόνιμη αλλοίωση σε γονιδίωμα ζώου

διεξάγονται με ιδιαίτερη προσοχή, σύμφωνα με τις ειδικές αυστηρές διατάξεις της ευρωπαϊκής και ελληνικής νομοθεσίας και την τήρηση ειδικών προδιαγραφών.

Άρθρο 11.

Χρήση πειραματόζων

1. Η έρευνα σε ζώα εργαστηρίου πρέπει να διενεργείται μόνο εφόσον δεν υπάρχει εναλλακτικός τρόπος έρευνας, στον απολύτως αναγκαίο αριθμό ζώων
2. Το Εργαστήριο οφείλει να είναι πιστοποιημένο και εγκεκριμένο και να πληροί όλες τις προϋποθέσεις εκτέλεσης πειράματος σε ζώα.
3. Με ιδιαίτερη μέριμνα των ερευνητών, πρέπει να αποφεύγονται η άσκοπη ταλαιπωρία και ο πόνος των πειραματόζων.
4. Στις περιπτώσεις που απαιτείται θανάτωση των ζώων, αυτή πρέπει να είναι ανώδυνη.
5. Οι συνθήκες διαμονής των ζώων πρέπει να προσαρμόζονται, όσο είναι δυνατό, στο φυσικό περιβάλλον διαβίωσης τους.

Στο Παράρτημα παρατίθενται ελληνική νομοθεσία και οδηγίες Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ελληνικές, Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Συνθήκες
και Πρωτόκολλα σχετικά με την έρευνα

Διεθνείς συμβάσεις και διακηρύξεις καθώς και εθνικά νομοθετικά κείμενα μεταξύ των οποίων το Σύνταγμα της Ελλάδας, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η Σύμβαση του ΟΗΕ για τη Βιοποικιλότητα (Σύμβαση του Rio de Janeiro), με το Πρωτόκολλο για τη Βιοασφάλεια (Πρωτόκολλο της Καρθαγένης), η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Βιοϊατρική (Σύμβαση του Oviedo), με τα Πρωτόκολλά της για τη Βιοϊατρική Έρευνα και την Κλωνοποίηση στον Άνθρωπο, η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης και η Οδηγία 95/46 της Ε.Ε. για την προστασία των προσωπικών δεδομένων, οι διακηρύξεις της UNESCO για τη Βιοβιοηθική, για το Γονιδίωμα του ανθρώπου και για τα Γενετικά Δεδομένα, η Διακήρυξη του Ελσίνκι για τους βιοϊατρικούς πειραματισμούς, η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης και η Οδηγία της Ε.Ε. 86/609 για τα σπονδυλωτά ζώα εργαστηρίου, οι νόμοι 3418/2005 περί ιατρικής δεοντολογίας, 3089/2002 και 3305/2005 για την ιατρικώς υποβοηθούμενη αναπαραγωγή, η υπουργική απόφαση ΔΥΓ/89292 του 2003 που ενσωματώνει την οδηγία 2001/20 της Ε.Ε. για τις κλινικές μελέτες φαρμάκων, οι Αρχές Δεοντολογίας για τη Βιοϊατρική Έρευνα του Συμβουλίου Διεθνών Οργανώσεων Επιστημών Υγείας (CIOMS) καθώς και κάθε διακήρυξη και επίσημο κείμενο που άπτεται των θεμάτων βιοηθικής και δεοντολογίας ερευνών.

Π.Δ. 56/2013 (ΦΕΚ 106/Α/30-04-2013) «Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2010/63/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Σεπτεμβρίου 2010 (L 276/33/20.10.2010) «σχετικά με την προστασία των ζώων που χρησιμοποιούνται για επιστημονικούς σκοπούς».

Διεθνείς Συνθήκες και Πρωτόκολλα

σχετικά με την ερευνητική δεοντολογία και βιοηθική στην υγεία

Έτος	Οργανισμός	Τίτλος
1947	War crimes tribunal at Nuremberg	Nuremberg Code
1948	United Nations General Assembly	Universal Declaration of Human Rights
1964	World Medical Association (WMA)	Declaration of Helsinki (1)
1975	WMA	Declaration of Helsinki (2) Tokyo
1983	WMA	Declaration of Helsinki (3) Venice
1989	WMA	Declaration of Helsinki (4) Hong Kong
1991	CIOMS/WHO	International Guidelines for Ethical Review of Epidemiological Studies
1993	CIOMS/WHO	International Ethical Guidelines for Biomedical Research Involving Human Subjects (Under revision in 2001-2)
1995	WHO	Guidelines for Good Clinical Practice for Trials on Pharmaceutical Products
1996	WMA	Declaration of Helsinki (5) South Africa
1996	International Conference on Harmonised Tripartite Guideline	Guideline for Good Clinical Practice Harmonisation (ICH)
1997	Council of Europe	Convention for the Protection of Human Rights and Dignity of the Human Being with regard to the Application of Biology and Medicine
1997	UNESCO	Universal Declaration on the Human Genome and Human Rights

2000	European Union	Charter of Fundamental Rights of the European Union
2000	UNAIDS	Ethical Considerations in HIV Preventive Vaccine Research
2000	WHO	Operational Guidelines for Ethics Committees that Review Biomedical Research
2000	WMA	Declaration of Helsinki (6) Edinburgh
2001	European Parliament and Council	Directive 2001/20/EC on the approximation of the European Union: the laws, regulations and administrative provisions of the member States relating to the implementation of good clinical practice in the conduct of clinical trials on medicinal products for human use
2008	WMA	Declaration of Helsinki (7) Seoul
2013	WMA	Fortaleza Brazil
2013	WMA	Declaration of Helsinki Working Group

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστούμε θερμά τους Κοσμήτορες και τους Προέδρους των Τμημάτων για την ανταπόκριση και τα σχόλια τους στην τελική διαμόρφωση του Κώδικα Δεοντολογίας και Καλής Πρακτικής, την Καθηγήτρια Νομικής Σχολής κ. Λία Ι. Αθανασίου, καθώς και τον Ομότιμο Καθηγητή της Ιατρικής Σχολής κ. Εμμανουήλ Γ. Καναβάκη.

Επίσης, ευχαριστούμε θερμά τη Νομική Υπηρεσία του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, ιδιαίτερα τη Νομική Σύμβουλο κ. Νίκη Μαριόλη, καθώς και τη δικηγόρο κ. Σταματία Παπαδάκου για την πολύτιμη βοήθειά τους.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΠΡΥΤΑΝΗ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΜΕΛΕΤΙΟΥ-ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Κ. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ.....	3
ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗ ΠΡΥΤΑΝΗ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΛΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Κ. ΖΩΓΡΑΦΟΥ.....	4
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΚΩΔΙΚΑ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΛΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑ.....	5
I. ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΛΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑ.....	6
II. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΓΙΑ ΜΕΛΗ Δ.Ε.Π., Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π., Ε.Τ.Ε.Π., ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥΣ, ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ ΣΤΟ ΕΚΠΑ.....	8
III. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ.....	11
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ <i>Ελληνικές, Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Συνθήκες και Πρωτόκολλα σχετικά με την έρευνα</i>	19

